

Det er KrF som har løsningene!

Taler

Dagrun Eriksen

Dato

8 mai 2015

Sted

Trondheim

Omstendigheter

KrFs landsmøte

1 Kjære landsmøte!

Igjen, kjære landsmøte -- det er godt å se dere. Her er vi, på landsmøte i KrF. Vi -- det kristendemokratiske sentrumpartiet. Vi -- som har som hovedoppgave å
5 trå til når livet er sårbart. Vi -- som har grunnlag i et kristent menneskesyn, nestekjærighet og forvalteransvar. Vi -- som sier menneskeverd i sentrum.

I dag, på 8. mai, tidsreiser vi alle bakover i vårt eget lands historie, til en for landet sårbar periode. Det var en fredens festdag -- denne dagen for 70 år siden.

10

8. mai 1945 feires som Norges frigjøringsdag etter tunge år med tysk okkupasjon. 8. mai er også blitt nasjonal veterandag. Det er en dag for ettertanke, for takknemlighet og for bevisstgjøring om de grunnleggende verdier vårt samfunn skal bygge på.

15

Valget i 1945 ble også KrFs nasjonale gjennombrudd. Fra å være et vestlandsparti ble KrF et landsparti.

20

Erfaringene fra de totalitære ismene -- nazisme, fascisme og kommunisme -- bidro til det. Demokratiet måtte sikres.

25

Erfaringene om menneskelige overgrep, henrettelser av uskyldige, konsentrasjonsleirer og holocaust bidro til det. Rettsstaten og enkeltindividets rettigheter måtte sikres. FN ble opprettet. Verdenserklæringen om menneskerettighetene ble vedtatt.

Og ikke minst -- det var en skremmende erfaring at millioner av mennesker i

30 Europa hadde latt seg blende av de totalitære idelogiene. Skremmende mange hadde akseptert fornektelsen av grunnleggende verdier og etiske normer. Det viste at politiske systemer kan råtne innenfra om ikke enkeltmenneskene har en moralsk forankring og sterk verdibevissthet. Derfor måtte folkets moralske fundament sikres -- hver ny generasjon måtte få del i arven fra Jerusalem, Aten og Roma -- det vil si den jødisk-kristne arv, demokratiets grunntanker og
35 rettsstatens ideer.

De pionerene som ga KrF et nasjonalt gjennombrudd etter den andre verdenskrigen, var derfor overbevist om at etterkrigstidens samfunn måtte forankres i kristne og demokratiske verdier. Derfor ble KrF en landsomfattende
40 kristendemokratisk bevegelse.

Kjære landsmøtedelegater! Kjære KrF-venner!

45 Dette er like aktuelt i dag! For hva ser vi i verden rundt oss nå -- på den 8. mai 2015. 70 år etter vår nasjonale frigjøring og den andre verdenskrigs slutt?

I Europa ser vi et kriserammet Ukraina. Det preges av at det gamle Russlands-tro regimet ble kastet i et folkeopprør, en ødeleggende indre konflikt og aggressiv militær innblanding fra et Russland som siden jernteppets fall har
50 mistet kontroll over mer og mer av Øst-Europa. Det som skjer i Ukraina viser hvor dyrebare freden er -- og hvor viktig NATO-forankringen er for vårt nasjonale forsvar.

Og hva ser vi utenfor Europas grenser?

55 Vi ser et urolig Midtøsten! Mange land er truet av ekstreme islamistiske bevegelser som ISIL og Al Qaida.

Vi ser et Afrika der noen land endelig opplever framgang, mens andre områder
60 herjes av konflikt, sårbare stater og menneskelig håpløshet.

Vi ser Middelhavet, hvor Europa møter Midtøsten og Afrika, som fylles av desperate båtflyktninger -- og et Europa som ikke tar sitt felles ansvar for mennesker i nød.

65 Bildet av Elyud Dawit i armene på en gresk fisker har gått verden rundt og blitt

et symbol på tragedien som utspiller seg i Middelhavet. For meg har det også blitt sterkt eksempel på alle de kvinner som er alene på flukt med sine barn, i en av vår tids største katastrofer.

Den lille gutten med Selbu-lua ble seks år gammel. Nå får hans onkel på Hitra fraktet kisten tilbake til Eritrea.

Kjære Landsmøte!

Det er opp mot dette internasjonale nyhetsbildet vi må teste om norsk utenriks- og utviklingspolitikk består prøven -- og svarer på de store utfordringene. Alle -- også KrF -- må fornye politikken for å møte nye utfordringer. Men nyhetsbildet forteller meg at KrF i de store linjer har hatt rett kurs i utenriks- og utviklingspolitikken.

Krisen i Irak er en påminnelse om at daværende statsminister Kjell Magne Bondevik gjorde rett da han i 2003 sa nei til norsk deltakelse i en folkerettsstridig invasjon i Irak. Kjell Magne, du er æresgjest her i dag -- din beslutning i 2003 er et av KrFs stolte øyeblikk!

I Midtøsten fører konfliktene og islamistenes forfølgelser til at kristne rømmer i stadig større omfang. Det er blitt en veldig alvorlig situasjon for kristne i Midtøsten og hele områder kan bli tømt for kristne. KrF har lenge krevd en større innsats for religiøst forfulgte. Nå ser flere faresignalene. Vi skal fortsatt stå i front i kampen for trosfriheten!

Verden har de siste årene opplevd de største flyktningstrømmene siden andre verdenskrig. Det er fire humanitære kriser på nivå 3 -- det høyeste på FNs skala. Det er i Syria, Irak, Sør-Sudan og Den sentralafrikanske republikk. Dette kan vi ikke akseptere. Og i fjor høst foreslo KrF å fordoble antall kvoteflyktninger for 2015, for å ta imot flere fra Syria. Vi fikk gjennomslag for 500 flere. For sakens skyld er vi glade for at flere partier følger etter og nå trengs en enda større innsats!

I fjor etterlyste KrF også større norsk innsats for å redde båtflyktninger i Middelhavet. I vår har KrF fastholdt at å sende en norsk båt til Middelhavet først i august, er alt for seint. Og kontroll ved EUs og Schengens yttergrenser er ikke nok, det trengs søk og redningsoperasjoner nærmere Afrikas kyster. Stadig

fler innser det -- og ytterligere tiltak skal nå drøftes! I de forhandlingene skal vi kjempe for en større innsats!

- 110 Det er bred oppslutning om å øke den humanitære bistanden til Syria, Irak og nærområder som tar imot millioner av flyktninger. Men stadig fler ser nå de grunnleggende sammenhengene. Vi må fjerne årsaken til de desperate flyktningstrømmene. Da må vi satse mer på fred, forsoning og utviklingshjelp som fjerner den ekstreme fattigdommen som tvinger folk på flukt! Den
- 115 langsiktige utviklingsinnsatsen har vært KrFs varemerke -- nå bekreftes nødvendigheten av den!

Kjære landsmøte!

- 120 Vi har vist det før at KrF står i første rekke for internasjonal solidaritet!

Vi viste det i 80-årene da vi sørget for at Norge fikk sin første statsråd for utvikling og menneskerettigheter.

- 125 Vi viste det i slutten av 90-årene da sentrumsregjeringen tok imot ekstraordinære flyktninggrupper fra det krigsherjede Balkan.

- Vi har vist det de siste ti årene ved å kreve en mer samstemt utviklingspolitikk, der også Oljefondet opptrer som medspiller for å fremme investeringer i fattige
- 130 land og i miljøteknologi som kan hjelpe utsatte land til å møte klimaendringene.

I denne kampen for internasjonal solidaritet står KrF i front. Og det skal vi fortsatt gjøre!

- 135 Kjære landsmøte.

Det er to år siden KrFs forrige landsmøte. Da var vi også her, i Trondheim. Men mye i norsk politikk er annerledes nå.

- 140 For to år siden var vi opposisjonsparti til en flertallsregjering som hadde sittet i nesten åtte år.

Den regjeringen hadde mer enn nok med seg selv. Og det hadde de plan om å fortsette med.

Vi for vår del hadde så godt som ingen innflytelse.

150 Tilbudet til oss var fortsatt tribune plass -- rett nok en sitteplass. Hvor vi skulle få lov til å sitte og se på at deres Soria Moria-slott trolig ville forbli i det fjerne -- enten det handlet om kampen mot fattigdommen i eget land eller om eldreomsorgen som skulle skinne.

155 Hvor var utsiktene til en familiepolitikk med valgfrihet og fleksibilitet? Hvor var forståelsen for et sterkt familievern? Hvor var iveren etter å stoppe reisen mot et sorteringssamfunn? Hvor var ønsket om fornyelse? Hvor var vei- og jernbanesatsingen vi etterspurte? Hvordan sto det til med forståelsen for kristendommens betydning for enkeltmennesker og samfunn? Hvor var ønsket om å støtte fremfor å styre frivilligheten? Og hvorfor i all verden ble ideelle
160 institusjoner skvist ut av rusomsorg, pleie og barnevern, på grunn av rigid praktisering av anbudsregler?

Hvem hadde vel trodd at det skulle være de rødgrønne som satte bestemor ut på anbud?

165

Vi holder ikke på med politikk for å se på. Vi holder på med politikk for å ha påvirkning, for å ha innflytelse. Vår beskjed til velgerne i 2013 var at en stemme til oss var en stemme til et skifte.

170 Og valget i 2013 ga et skifte. Dermed fikk KrF sjansen. Og vi holdt det vi lovet.

Med respekt for de store politiske forskjellene som finnes mellom KrF og Frp, så vi et regjeringssamarbeid med Frp som lite sannsynlig.

175 Det vi ønsket oss i 2013 var en sentrum/Høyre-regjering, men etter åpne og respektfulle samtaler endte vi opp med en samarbeidsavtale.

Avtalen gav KrF posisjon og gjorde oss til en del av løsningen, slik vi hadde lovet.

180

Samtidig sikret vi oss handlingsrom. Der vi ikke oppnår gjennomslag hos Høyre og Fremskrittspartiet-regjeringen, kan vi søke andre løsninger. Det er å være et konstruktivt opposisjonsparti, med en samarbeidsavtale med sittende regjering.

Og gjennom halvannet år med samarbeid har vi fått til mye av stor betydning.

Familiene opplever mer valgfrihet og fleksibilitet. Og familiene som sliter og trenger hjelp og støtte kan nå få mer hjelp av familievernet.

Vi har påbegynt jobben for å gjøre situasjonen bedre til de 80000 barna som lever i fattige familier.

Rusomsorgen styrkes, brukerstyrt personlig assistanse er blitt en rettighet, det bygges sykehjemsplasser igjen.

Klimaforliket forsterkes og det tas nye og større grep enn forrige regjering.

Bistandspolitikken gjøres mer effektiv, utdanning prioriteres høyere og vi konsentrerer oss mer om de viktigste bistandsbehovene i de fattigste landene. Kampen mot å gi minst 1 % bistand av BNI svinner hen. Tenk at -- Stortinget to år på rad enstemmig har stemt for 1 %.

Norge har aldri tatt i mot flere kvoteflyktninger enn i 2015. Den forrige rekorden var i 2014.

Frivilligheten blir sett på en ny måte. Gavefradraget på 12 000 ga i 2012 2,5 mrd. kroner til frivilligheten fra over 600 000 givere. Nå er gavefradraget på 20000. Dette er en kjempesuksess!

Samferdselspolitikken har fått en ny giv. Det er ny organisering og en satsing på vei, jernbane og kollektiv som vi ikke har sett maken til.

Og, kjære landsmøte, det er nå på plass en ny politikk for de lengeværende asylbarna. Asyladvokat Arild Humlen sier vi nå er ute av en istid når det gjelder hensynet til barns selvstendige rettigheter. Vi har fått på plass en avtale som virker. Mange barn og deres familier får nå bli i det landet som er deres hjemland. Jeg er stolt over at vi aldri gav oss i kampen for sårbare barn!

Kjære landsmøte.

Det er så viktig at landets kommuner og fylker har politikere som vet å vektlegge

skolepolitikken. KrF er fullt av engasjerte skolepolitikere. I kommunene, i
225 fylkene og på Stortinget.

Regjeringsskiftet i 2013 flyttet fokus fra satsing på flere skoletimer til satsing på læreren.

230 Det er bra for lærerne. Men det er først og fremst bra for skoleelevene.

Målet må være at vi har en skole der alle barn får utnyttet sitt potensiale, og at alle barn får oppleve å bli vinnere i sitt eget liv. Da må vi ta på alvor at alle barn er forskjellige. Alle kan lykkes med noe.

235

Noen kan allerede lese når de går inn skoleporten for første gang. Andre trenger mer tid for å klare å knekke lesekoden eller for å forstå pluss og minus.

240 Da er det så viktig at de får den hjelpen og oppfølgingen de har behov for -- og at hjelpen ikke kommer for sent. Derfor er vi så opptatt av tidlig innsats.

Vi har en god skole i Norge, og tusenvis av lærere gjør en fantastisk jobb hver eneste dag. Men det er likevel for mange barn som ikke får den hjelpen de trenger. Det er for mange barn som faller av lasset allerede i løpet av de første
245 skoleårene, og det er for mange som går ut av tiende klasse uten å kunne lese og skrive skikkelig. Hjelpen kommer ofte for sent. Vi har ikke lyktes med å fylle begrepet tidlig innsats med innhold, og vi bruker tre ganger mer penger på spesialundervisning på 10. trinn enn på 1. trinn i grunnskolen.

250 Tre av fire lærere sier at de har for liten tid til elevene sine. 40.000 lærere har valgt å forlate klasserommet og gå over i andre yrker. Det ønsker KrF å gjøre noe med. Vi vil gi lærerne mer tid til hver elev -- og spesielt til de minste elevene.

Alle elever trenger å bli sett og alle elever må få den oppfølgingen de trenger.
255 Derfor vil vi ha flere lærere til de minste elevene. I budsjettforhandlingene fikk vi med oss samarbeidspartiene på en viktig start ved å øremerke 480 millioner kroner i året til flere lærere i 1. til 4. klasse.

Det vil si at når elevene kommer tilbake til skolen etter sommerferien, står det
260 700 flere lærere klare til å ta imot de minste elevene i norske klasserom. Våre barn fortjener en god skole, ja de fortjener den beste!

Kjære venner!

265

Vi står nå foran et spennende kommune- og fylkestingsvalg. Nok en gang er det viktig å minne velgerne på at du trenger ikke å velge mellom blått eller rødt. Det finnes et alternativ, det finnes en tredje vei.

270

For eksempel i skolepolitikken. Mens noen er opptatt av å innføre en heldagsskole eller har et ensidig fokus på teori og tester, er vi opptatt av å utvikle og utdanne hele mennesket.

Kjære landsmøte.

275

Søndagsåpne butikker...

Forkjemperne for søndagshandel sier at å være mot dette er gammeldags, at vi må følge med i tiden og innse at søndagen ikke lenger er en spesiell dag.

280

Men å ta vare på det som er godt og verdifullt for oss som mennesker, verdifullt for oss som samfunn og som fellesskap, det er ikke gammeldags. Det er framtidsrettet.

285

Og jeg tror ikke det er riktig at søndagen ikke lenger er en spesiell dag. Jeg tror ikke det er en virkelighetsoppfatning de fleste av oss deler med regjeringen.

Vårt «nei» til søndagsåpne butikker er et «ja» til søndagen som en fortsatt spesiell dag, en felles fridag, en felles hviledag, en annerledes dag som er viktig for fellesskapet.

290

Det er mange gode argumenter for en felles nasjonal hviledag, argumenter som deles av mange, uavhengig av tro og livssyn. Søndagen er for oss alle.

295

Som kristendemokrater anerkjenner vi at mennesket også har ikke-materielle behov. Vi trenger tid med venner og familie, vi trenger kultur- og naturopplevelser, fritid og fellesskap med andre.

Det handler om livskvalitet.

300

Jeg tror helt oppriktig at søndagen beriker enkeltmenneskers liv og øker kvaliteten på samfunnet vårt.

305 Erik Lunde skriver i sin bok at det er vi kristendemokrater som må lede an i overgangen fra en velferdsstat med fokus på levestandard, til et livskvalitetssamfunn med fokus på hele menneskets behov.

For KrF er dette en viktig verdisak.

310

For KrF er dette et spørsmål om samfunnsretning.

Vi mener regjeringens og Venstres forslag legger opp til grunnleggende samfunnsendringer -- i feil retning!

315

Vi står midt i et viktig verdivalg.

Hvilket samfunn vil vi ha? Hvilken retning vil vi gå i?

320 Vil vi virkelig la markedskreftene få bestemme over livsrytmen vår sju dager i uka?

Skal markedet få ta fra oss den felles samfunnsrytmen som sikrer at familier og venner har tid sammen iallfall én dag i uka?

325

Tilhengerne av søndagsåpne butikker argumenterer med at de ikke vil fjerne hviledagen, men at folk selv skal få bestemme når de vil ta ut hviledagen.

Det høres forlokkende ut. Men sannheten er at det ikke er praktisk mulig.

330

Det hjelper ikke at du har hviledag på onsdag når barna dine må på skolen.

Enten har samfunnet hvilepuls én dag i uka, eller så har det ikke det.

335 Annerledesdagen er ikke et prosjekt enkeltmennesket kan stable på beina alene.

For KrF handler spørsmålet om søndagsåpne butikker først og fremst og i bunn og grunn om hva slags samfunn vi vil ha.

Dette er ikke et forhandlingsspørsmål for KrF. Vi må få stoppet regjeringens forslag om søndagsåpne butikker!

Kjære landsmøte!

345

Hva er distriktene? Der det ikke er by? Der mennesker bor spredt, ikke tett? Vekst? Nedleggelser? Noe moderne? Noe gammeldags? Fremtidsoptimisme?

Alt dette, i grunnen. Og mye mer til. Vi må ta vare på distriktene!

350

Sentralisering kan noen ganger være på sin plass. Status quo er ikke alltid et svar i distriktspolitikken. Å si nei til alle endringer som betyr omlegging kan noen ganger være å gjøre distriktene en bjørnetjeneste.

355

Det er en kjensgjerning at flere flytter fra distrikter til byer enn motsatt. Selv om mange bor i byene, svarer mange i undersøkelser at de aller helst ønsker å bo i distriktene. KrF vil at folk skal få bo der de vil. Det skal være attraktivt å bo og arbeide i hele landet.

360

Og regjeringen? Vil den distriktene vel? Da må det også vises i praksis.

365

Da kan de ikke bare foreslå endringer som forsterker en utvikling mot stadig mer å prioritere sentrale strøk fremfor distriktene. Det kan ikke være slik at omlegging alltid betyr sentralisering! Politiet, skattekontorene, sykehusene, flyplassene, landbruket. Summen av alle endringene som nå foreslås kan bli for mye. Summen av alle endringene kan slå uheldig ut for norske distrikt.

370

Jeg vet at vi har en statsminister som er opptatt av helhet og av sammenhenger. Jeg vil si til henne. Mange enkelttiltak som hver for seg kan ha gode begrunnelser, kan som helhet og sett i sammenheng gi uheldige utslag.

KrF vil se på dette helhetlig. Det bør regjeringspartiene også gjøre.

375

Rundt storbyene er det et press på skoler, boliger og infrastruktur. Vi bør være varsomme med å gjøre aktive politiske grep som ytterligere forsterker den effekten. Det gir for eksempel liten mening at så mange av de statlige arbeidsplassene skal ligge i hovedstadsområdet.

380 Den mest omfattende utflyttingen av statlige arbeidsplasser i nyere tid skjedde under den siste Bondevik-regjeringen, da om lag 1000 arbeidsplasser ble flyttet ut av Oslo,

Syv statlige direktorat og tilsyn ble flyttet ut av Oslo, blant annet
385 Luftfartstilsynet, Sjøfartsdirektoratet, Konkurransetilsynet og Post- og teletilsynet. Til sammenlikning ble bare rundt 250 arbeidsplasser vedtatt flyttet ut av stor-Oslo under den rødgrønne regjeringens dobbelt så lange regjeringsperiode.

390 Nå er det på tide med en ny kraft i utflyttingen. Målet bør være å få vedtatt utflytting av minst 1000 arbeidsplasser i denne fireårsperioden.

Dessuten bør ny statlig virksomhet som hovedregel legges utenfor hovedstatsområdet og bygge opp under livskraftige regioner.

395 Statens landbruksforvaltning, Norges vassdrags- og energidirektorat (hovedkontoret) og Direktoratet for nødkommunikasjon kan være aktuelle å vurdere for utflytting. I tillegg bør vi se på ombud og tilsyn som i dag ligger i Oslo.

400

Kjære landsmøte.

Vi skal i morgen diskutere kommunereformen.

405 Vi i KrF sier veldig klart -- til regjeringen og til alle andre: Dette skal ikke være en sentraliseringsreform. For KrF er det en viktig verdi at det skal være mulig å bosette seg utenfor de store byene dersom man ønsker det. Og da har vi på Stortinget, men også dere i kommunene, et ansvar for å sørge for at det faktisk lar seg gjøre.

410

At man får barnehageplass også i et mindre lokalsamfunn.

At det finnes skoler der folk bor.

415 Og at det er mulig å opprettholde det fantastiske engasjementet og livet som finnes i grender, bygder og lokalsamfunn over hele Norge.

420 Men vi tror også på å tenke nytt for å få til bedre løsninger. Tjenester blir mer spesialiserte. En god demensomsorg krever et godt fagmiljø på demens. Foreldre som får et funksjonshemmet barn, trenger at det finnes et fagmiljø, som kan gi trygghet for at samfunnet stiller opp. Og vi ønsker at beslutninger skal tas på et lavest mulig hensiktsmessig nivå. Det kreves solide fagmiljøer for at kommunene kan få flere oppgaver som staten i dag sitter på.

425

KrF tror på et samfunn bygd nedenfra. Derfor vil vi også ha på plass en regionreform samtidig med en kommunereform. Det handler om å fordele makt.

430 KrF skal være konstruktive i prosessen videre. Samtidig har vi noen klare forventninger til at regjeringspartiene kommer oss i møte på ulike punkter. I tida som kommer skal KrF sette vårt tydelige preg på denne reformen, og derfor ser jeg veldig frem til debatten vi skal ha senere i landsmøtet.

435 Kjære landsmøte.

Vi kan snakke lenge om landbrukspolitik.

Men i respekt for landbruksforhandlingene, skal vi være forsiktige.

440

I fjor måtte Stortinget ta et ansvar langt utover det som er vanlig praksis. Ved brudd har praksisen vært at statens tilbud går igjennom i Stortinget uten endringer. For første gang i historien kunne ikke det skje. Tilbudet var rett og slett for dårlig.

445

Bøndene fikk nok en gang erfare at de har en alliert i oss. Vi sikret at vi fremdeles har et landbruk i hele landet.

Vår forventning i år er klinkende klar. Partene må komme til enighet.

450

Blir det brudd i år, vil det være det tredje bruddet på fire år. Da risikerer vi at jordbruksforhandlingenes legitimitet svekkes. Det vil være svært alvorlig.

455 Mister vi jordbruksforhandlingene, mister vi det viktigste verktøyet i den landbrukspolitiske verktøykassen.

Uten den særstillingen jordbruksforhandlingene gir, risikerer vi at landbruket blir en salderingspost i fremtidige statsbudsjetter.

460

Vi erkjenner at det vil være krevende å komme til en enighet i år. Det er stor avstand mellom tilbudet og kravet. Bøndernes krav var det laveste på over 10 år. Det samme var dessverre regjeringens tilbud.

465

Tilbudet er statens forhandlingsposisjon. Vi forventer at staten har stort forhandlingsrom.

En enighet vil være det beste for bøndene, for norsk landbrukspolitikk og for landet. Jeg ønsker forhandlerne lykke til med viktig arbeid.

470

Kjære landsmøte.

Det er KrF-tid.

475

Ja, vi ser det på område etter område: Det er KrF som har løsningene.

Slik er det med familiepolitikken. Vi ser at både Arbeiderpartiet og Høyre setter ned familieutvalg, og vi ønsker dem begge lykke til med arbeidet. Vi håper fleksibiliteten vi har vært opptatt av å sikre familiene, vinner forståelse i stadig bredere politiske kretser. Og vi tror vi må ha gode, trygge økonomiske ordninger, slik at folk våger å få barn. Trygg oppvekst er den viktigste investeringen vi kan gjøre.

480

Vi ser det i saken om søndagsåpne butikker. Vi har en massiv støtte i folket for vårt verdistandpunkt i denne saken. Og selv velgerne til partiene som mener det er fint med søndagshandel, rister stadig kraftigere på hodet over forslaget. Jeg tror ikke disse partiene har grunn til å se lyst på den saken inn mot lokalvalget.

485

Og sexkjøpsloven, som ble innført i 2009. Vi var med å kjempe den frem, mot stemmene til dagens regjeringspartier og Venstre. Evalueringen i fjor viste at loven virker. Etterspørselen gått ned, det er færre bakmenn og mindre menneskehandel. Nå sier Høyre at de ikke tar omkamp.

490

Det gjelder EØS-avtalen. KrF hadde tro på EØS-avtalen fra starten av, vi vippet flertallet i Stortinget og den var viktig for at Norge endte på et nei til EU-

495

medlemskap. KrFs løsninger har blitt Norges løsninger. Den er stabil over tid og forutsigbar. Vi har fått del av mange av de positive sidene og unngått flere av de negative sidene ved EU.

500

Asylbarnsaken. Den har vært meget krevende for oss. Vi har forhandlet mye og lenge. Det har tatt lang tid. Men vi har oppnådd mye og har flyttet det politiske Norge. Når Fremskrittspartiet flyttet seg, i samarbeid med oss, var det også mulig å flytte Arbeiderpartiet i dette spørsmålet.

505

De har hatt godt av å bli et opposisjonsparti. Mange av endringene Arbeiderpartiet har gjort i politikken sin etter at de gikk ut av regjering, har vist at de har flyttet politikken sin mot sentrum.

510

Ja, det er grunn til å si at det er mange saker for tiden hvor de politiske løsningene havner nær våre kristendemokratiske og sentrumspolitiske løsninger. Kjære landsmøte: Det er KrF-tid!

Kjære landsmøte.

515

Det er så viktig at landets kommuner og fylker har politikere som vet å vektlegge helse- og omsorgspolitikken. KrF er proppfullt av engasjerte helse- og omsorgspolitikere, i kommunepolitikken og på Stortinget.

520

Jeg har personlig, og med takknemlighet, fått erfare noe av den ressursinnsatsen vi som samfunn legger ned for å gjøre at den siste tiden til et familiemedlem blir en god og verdifull tid.

525

Det skjer mye bra på dette feltet rundt om i kommuner og på sykehus. Men dette er også et område hvor vi som samfunn enda har en vei å gå.

530

Debatten om aktiv dødshjelp presses frem med jevne mellomrom, og vi blir vitne til umenneskelige dilemmaer i møte med enkeltmenneskers skjebner gjennom media. Det finnes få enkle svar, men å ta til orde for dødshjelp er det samme som å gi opp. Vi må sørge for en helhetlig omsorg for alvorlig syke og døende -- ikke kapitulere ved å tilby aktiv dødshjelp.

Selv når alvorlig sykdom og lidelse truer, kan pasienten, med kompetent og helhetlig behandling, oppleve livskvalitet og mening. På sitt beste klarer

medarbeiderne på norske institusjoner og i hjemmetjenesten å gjøre pasientens siste måneder og uker meningsfulle og med opplevelse av livskvalitet.

540 Hvordan vi ivaretar de mest sårbare blant oss, sier mye om hjertevarmen i et samfunn. Det er en politisk oppgave å sikre syke og døende en verdig omsorg ved livets slutt. KrF har nå fremmet et forslag i Stortinget om en rekke tiltak for å sikre retten til aktiv livshjelp.

545 KrF og kristendemokratiets hovedoppgave er å trå til når livet er sårbart -- i starten av livet, i slutten av livet og når sykdom rammer. Det er derfor vi sier menneskeverd i sentrum.

Slaveri -- et ord fremdeles mange av oss tenker på som noe historisk tilbakelagt. Helt feil, dessverre. Ifølge FN lever mellom 25 og 27 millioner mennesker som 550 slaver i verden i dag. Det er langt flere enn under den slavehandelen vi leste om i våre historiebøker, da om lag 11,5 millioner afrikanere ble fraktet over Atlanterhavet.

555 Menneskehandel er en av vår tids største utfordringer.

Menneskehandel foregår ikke bare i andre land. Mennesker utnyttes som slaver i vårt samfunn, i Norge; fra den unge kvinnen som blir utnyttet til prostitusjon til barnefaren som utnyttes på byggeplassen.

560 Vi har alle et ansvar for å bekjempe menneskehandel. Når du går til frisøren, eller vasker bilen din i en vaskehall -- og du synes tilbudet du får er for godt til å være sant -- ja, da er det mest sannsynlig nettopp det. At min lommebok forblir i det store og hele like tung, medfører at noen ikke får den lønnen de har krav på. Vi som forbrukere må derfor bli mer bevisste på hva vi kjøper og hvor vi 565 handler. Det begynner med deg og meg.

Jeg er glad for at vårt landsmøte tar opp denne problemstillingen i en egen sesjon på søndag.

570 Vold i nære relasjoner og vold mot barn er et stort samfunnsproblem. Vi sier om menneskehandel at du ser det ikke før du tror det -- det samme kan sies om vold mot barn.

575 Rettsmedisiner Torleif Rognum, som arbeider med vold mot barn, sier at det må nesten et strykejernmerke til på en barnekropp, før vi forstår hva enkelte voksne i vårt siviliserte samfunn er i stand til å påføre et barn.

KrF har denne våren fremmet et forslag om en rekke tiltak for å forebygge,
580 avdekke og bekjempe vold mot barn på en bedre måte enn vi gjør i dag. Og vi har stor tro på at vi skal få gjennomslag for en helhetlig opptrappingsplan som skal sikre permanente og tverrfaglige tiltak på tvers av hele helse-, familie- og justissektoren.

585 Skal vi lykkes, må det jobbes tverrfaglig og de økonomiske rammebetingelsene for alle involverte instanser, både offentlige og ikke-offentlige, må være forutsigbare. Derfor er vår modell en opptrappingsplan, slik vi hadde innen psykisk helse. Den bidro til en betraktelig styrking av tilbudet til psykisk syke.

590 Det vil være en stor seier -- ikke for oss primært, men for barn og unge som vokser opp i voldelige hjem. Barn har rett til å få vokse opp i trygge omgivelser, og det ansvaret må vi politikere ta.

Kjære landsmøtedelegater!

595 De politiske seirene kommer lett i bakgrunnen når stridssakene står i fokus. Slik er det bare. Desto viktigere er det å minne hverandre om at vi samlet sett har oppnådd betydelige resultater og satt tydelige gule fotavtrykk på sak etter sak. Vi har vært -- og vi er -- en del av løsningen.

600 KrF-landsmøte -- vi setter avtrykk, og de fire samarbeidspartiene samtaler godt om mye.

Våre ti stortingsrepresentanter gjør en jobb det er grunn til å være stolt av. Hver
605 dag klareres det politikk mellom dem og regjeringen uten at det når førstesidene som splid og spektakkel.

Det var moro å se alle reportasjene med begeistringen og kaker fra flere steder i landet, da den nye organiseringen på vei ble presentert. Her skaper vi, sammen
610 med regjeringen, ny optimisme.

Men vi er utålmodige. KrF har som ambisjon å bidra til enda mer

615 sentrumsorienterte og kristendemokratiske løsninger. Det gjelder lokalt så vel som nasjonalt. Det skal også være målet vårt på vei inn mot lokalvalget, og inn i forhandlingene med andre partier etter kommune- og fylkestingsvalget.

KrFs plass er aldri å være tilskuer. Vi vil gjennom samarbeid med andre være en del av løsningen. Vi har som ambisjon å søke maktposisjoner, i form av
620 ordførerklubber og del av et politisk flertall i kommunestyre og fylkesting.

Hvem man samarbeider med lokalt, er opp til våre lokale politikere, men vi vil søke gjennomslag og forståelse for KrFs politikk.

625 Kjære landsmøte.

KrF skal drømme store drømmer. Vi skal stille utfordrende spørsmål også om det som ikke tall kan gi oss svar på. Vi skal stille dem så ofte og tydelig at også andre parti må tenke på nytt, og spørre på nytt.

630 Også når vi skal se mot 2017 gjelder dette.

Det er jo et hyggelig utgangspunkt at alle de andre sju andre partiene på Stortinget er åpne for å samarbeide med oss i regjering. Dette handler naturligvis
635 mye om makt og flertall, men jeg synes vi kan tillate oss å se det som en anerkjennelse.

Kristendemokratiske og sentrumspolitiske løsninger appellerer bredt og favner på tvers.

640 Vi skal tidsnok starte en diskusjon om hva vi som parti skal gjøre når 2017 nærmer seg. Tiden for det er ikke nå. Nå har vi en lokalvalgkamp å se frem mot!

645 Som kristendemokrater tror vi at vi har et solidarisk ansvar for alle våre medmennesker. Vi er skapt med frihet og ansvar -- ansvar til å ta vare på oss selv, våre nærmeste og mennesker som trenger vår støtte.

De kommende årene vil vi mer enn noen gang trenge politikere som slår ring om
650 menneskeverdet.

655 Samfunnet må verne om menneskelivet fra dets begynnelse til en naturlig død.
Medisinsk teknologi må alltid stå i livets tjeneste, og ikke brukes til å sortere
menneskeliv. Sykdom og smerte må møtes med aktiv livshjelp og omsorg ved
livets slutt. Sortering og diskriminering må erstattes av inkludering og
likestilling.

660 Vi tror ikke på en individualisme der enhver er sin egen lykkens smed.

Vi tror ikke på en kollektivismen der alt ansvar overlates til fellesskapet.

665 Vi tror ikke på en liberalisme der markedets usynlige hånd skal løse alle
problemer.

Og vi tror ikke på en sosialisme der staten og det offentlige overtar stadig mer av
ansvaret til enkeltmennesker, familier, lokalsamfunn og sivilsamfunn.

670 Vi er den tredje veien.

Vår hovedoppgave er å trå til når livet er sårbart.

675 Og hvis du spør meg: «Hva er det egentlig som er KrFs prosjekt?», så er svaret
er ganske enkelt:

«Et samfunn med menneskeverd i sentrum».

680

Kilde

www.krf.no

Emner

KrF, Landsmøtetale

685

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/det-er-krf-som-har-losningene>

690